

Tillæg til Vore Kirkegårde bind 18 nr. 11

Foreningen for kirkegårdskultur

Nye medlemmer

Afdeling A.

168. Skive menighedsråd.

Afdeling C.

1013. N. Bøttiger, København N.
1014. Havearkitekt Poul W. Olsen, København Valby.
1015. Anlægsgartner Verner Jensen, Nakskov.

Afdeling D.

153. Fhv. kyrkogårdsf. Hilding Claesson, Lund, Sverige.
154. Kirkjugarder Reykavíkur, Island.

Æresmedlemmer

Som foreningen Sveriges kyrkogårdsföreståndares første æresmedlem udnævntes ved denne forenings kongres i de første dage af august foreningens hidtidige og mangeårige sekretær, den nu pensionerede kirkegårdsforst. *Hilding Claesson* i Lund.

Og ved den danske kirkegårdsinspektørforenings generalforsamling på Hindsgaul i september udnævntes denne forenings mangeårige kasserer *A. Rosenmeier* i Slagelse til æresmedlem (eller som formanden udtrykte det: æreskasserer) i sin forening.

Vi ønsker begge æresmedlemmer til lykke med den kammeratlige hæder, man har ydet dem.

90 år

fyldte d. 5. 9. vor forenings tidligere formand, pastor emer. *A. J. Bartholdy Møller*, som virkede 1931—36. B. M. har i en årrække boet Ved Lindevangen 28 på Frederiksberg og kan i sin høje alder glæde sig ved et så godt helbred, at han kan assistere ved gudstjenesten i Trinitatis kirke samt nu og da også i Lindevangskirken. Vi har lykønsket vor tidligere formand.

125 år

fyldte d. 23. 9. 1955 *Det kgl. danske Haveselskab*, der i den fantastiske solsommer 1955 har holdt sin udstilling under mottoet: 17 haver i een. Ved en reception for en i dagens anled-

ning indbudt forsamling takkede formanden, direktør *Thorkild-Jensen*, bl. a. de 2 personer, der havde båret udstillingsarbejdets byrde, nemlig havearkitekt *Georg Boye* og overgartner *H. P. Samuelsen*, idet han på selskabets vegne overrakte dem hver et sølvfad. Man havde ikke spundet guld på udstillingen, sagde direktøren, men havde kunnet tilbagebetale den til rådighed stillede garantikapital. Besøgsantallet har været 60.000, og den skete indsats må forventes at kunne virke udadtil som indadtil i kommende år. Udstillingen ventes iøvrigt fortsat til næste sommer, hvor alting vil være groet mere til.

Kirkegårdsmøder

I dagene 2.—4. august holdt den svenske inspektørforening sit årsmøde, som man der kalder kongres, i Skövde og Lidköping. Man behandlede bl. a. især gravmælesagen, spørgsmålet om begravelsesfri søndage m. m. og gjorde studier på begge byers kirkegårde. Alle styrelsesvalg var genvalg med *G. V. Walberg* som formand, og man besluttede, at næste års møde skulle afholdes helt oppe i Norrland. Næste år bliver iøvrigt skæbnesvangert for formanden, idet svensk lovgivning siger, at en embedsmand (in casu kyrkogårdsföreståndare) ikke må sidde i sit embede længere end til sit 65. år. Og den 16. september oprinder denne dag.

Den danske inspektørforening havde held til i år at kunne holde sine møder på det fine og gode Hindsgaul ved Lillebælt. Her debatteredes i dagene 18.—21. september emner som lønningsskommission og kemisk ukrudtsbekæmpelse samt legatgravenes midler, ligesom der demonstreredes en mængde værdifulde redskaber og maskiner til kirkegårdenes daglige drift. Hvor er det godt, der er sådanne, men hvor ville det være gavnligt for deres brug netop på kirkegårde og for de arbejdere, der betjener dem, om de var noget mindre støjende. — Ved mødet afløste far og søn sig som kasserer, og man besluttede, at næste årsmøde skulle være i Hjørring. Udflugten gik til Skamlingsbanken og Christiansfeld, og alle dagene var begunstiget af godt vejr og god stemning, til hvilket sidste ikke mindst medvirkede foreningens uimodståelige og dygtige amatørtalenter, hvoriblandt „formandinden“, fru *Gerda Askegaard*, også var en fortrinlig fører for damerne, der i et antal af ca. 30 havde gjort deres mænd følgeskab.

Fra danske dagblade

$\frac{1}{2}$ % Nordsjællands Social-Demokrat: Hillerød ny kgd. koster over $\frac{1}{2}$ mill. kr. (kirkegårdsarkitekt *Sv. Hansen* og *Max Brüel*).

$\frac{1}{2}$ % Ny Tid: Sognerådet betaler udgifterne ved udv. af Jetsmark kgd. (ca. 100.000 kr.).

$\frac{1}{3}$ % Viborg Amts Social-Demokrat: Fremstød for kgds.kulturen forberedes. Referat af f. f. kgds.-kulturs generalforsamling m. m.

$\frac{1}{4}$ % Aftenbladet: 10 gravsteder ødelagt ved hærværk på Hunseby kgd.

$\frac{1}{4}$ % Østsjælland Folkeblad: Den ny afdeling på Hårlev kgd., som indviedes i 1949, vil snart blive taget i brug (haveark. *Johannes Tholle*).

$\frac{1}{5}$ % 1955 Jyllandsposten: Jens Baggesens grav i Kiel er flyttet til Eickhof kgd.

$\frac{1}{6}$ % Heimdal: Der skal indrettes parkeringsplads ved Nikolaj kk. i Åbenrå.

$\frac{1}{7}$ % Ålborg Amtstidende: Løgstør køber areal for udv. af kgd.

$\frac{2}{2}$ % Randers Amts Avis: Den gamle Østre kgd. ved at få et nyt udseende (graver *A. P. Nedergaard*).

$\frac{2}{6}$ % Østsjællands Folkeblad: Ny vedtægt for Himlingøje kgd.

$\frac{2}{5}$ % Sorø Amtstidende: 10 % afgift på gravsten på St. Peders kgd. Slagelse.

$\frac{2}{9}$ % Horsens Folkeblad: Ny kgd. ved „Fuglekvarteret“ i Horsens?

$\frac{2}{7}$ % Silkeborg Avis: Vium mh. udvider kgd. Kr. 20.000.

$\frac{2}{7}$ % Vestkysten: Ønske om stor tysk kgd. i Esbjerg.

$\frac{3}{7}$ % Fyns Social-Demokrat: 1000 tyske grave fra Fyn flyttes til Odense.

$\frac{4}{7}$ % Horsens Folkeblad: Flyttes omegnens tyske grave til Horsens?

$\frac{9}{7}$ % Ringkøbing Amts Dagblad: Nr. Nebel kgd. udvides, — det gl. dige er revet ned.

$\frac{11}{7}$ % Ærø Avis: Omlægningen af Marstal Gamle kgd. snart afsluttet (haveark. *Johannes Tholle*).

$\frac{23}{7}$ % Holbæk Amtstidende: Mørkøv kgd. skal udv. ved køb af graver *J. Christensens* ejendom.

$\frac{26}{7}$ % Vestkysten: Ud. af Jerne kgd. påtænkt.

$\frac{28}{7}$ % Fyns Social-Demokrat: Groft hærværk på kgd. i Grindløse.

$\frac{9}{8}$ % Sønderjyden: Kaniner beskadiger kgd. langs rigsgrænsen.

$\frac{6}{8}$ % Helsingør Social-Demokrat: Hørsholm har holdt licitation over kgds.udvidelsen (havearkitekt *Johannes Tholle*). Omkostn. ca. kr. 200.000.

$\frac{9}{8}$ % Sønderjyden: Kgd. i Bov reguleres og udvides (havearkitekt *P. Hansen*), kr. 75.000.

$\frac{10}{8}$ % Fyns Venstreblad: Køng kgd. udvides, — der optages et lån på kr. 10.000.

$\frac{10}{8}$ % Tidens Tegn: Arb. på Kolding Nordre kgd. skal nu udbygges (havearkitekt *S. Hansen*).

$\frac{10}{8}$ % Tidens Tegn: Et par kirkegårdsproblemer (havearkitekt *Poul Hansen*).

$\frac{15}{8}$ % Løgstør Avis: Vester-Hornum mh. sikrer sig jord for kgds.udvidelse.

$\frac{18}{8}$ % Sorø Amtstidende: Træerne ved Finderup kgd. (Sjælland) fældes og der anbringes flagstang på kirkegårdsbanken.

$\frac{19}{8}$ % Viborg Amts Social-Demokrat: Kgds.udv. i Viborg går ind for bygn. af krematorium.

$\frac{23}{8}$ % Svendborg Assistenskgd. udvides ved køb af *Baagoes* have.

$\frac{29}{8}$ % Roskilde Social-Demokrat: Jord sikret til udv. af Roskilde Østre kgd. Købesum kr. 66.500 for 1900 m².

$\frac{27}{8}$ % Kolding Folkeblad: Nordre kgds. anlæggelse udbygges i licitation (insp. *Sv. Hansen*).

$\frac{30}{8}$ % Jydske Tidende: Licitation over udv. af Bov kgd.

$\frac{2}{6}$ % Frederiksborg Amts Avis: Betydelig udv. af Hareskov kgd.

$\frac{1}{6}$ % Frit Folk: Brande skal have sin tredje kirkegård.

$\frac{1}{6}$ % Thisted Amts Avis: Vestervig kgd. udvides (insp. *Hasselstrøm*).

$\frac{19}{6}$ % Randers Amts Avis: Vivil kgd. udvides med ca. 7000 m².

$\frac{2}{6}$ % Vendsyssels Tid.: Kgdsprojektet i Bangsbostrand klar.

$\frac{2}{6}$ % Vendsyssels Tid.: Flere tyske grave til Frederikshavn.

$\frac{2}{6}$ % Fr.borg Amts Avis: Nedlæggelse af Ballerup gamle kgd. forberedes.

$\frac{2}{6}$ % Loll.-F. Venstrebl.: Ud. af Åstrup kgd. godkendt af kirkeministeriet (havearkitekt *Johannes Tholle*).

Fra svenske dagblade

$\frac{1}{6}$ % Sydsvenska Dagbl.: Hälsingborg och Trelleborg får krigskyrkogård.

$\frac{2}{7}$ % Sydsvenska Dagbl.: Gamle kyrkogården.

Fra tidsskrifterne

Der Naturstein nr. 8: Aus der Schaffen des Volksbundes für deutsche Kriegsgräberfürsorge. Grabmalkunst von bildhauer *Gottfried Häudslain*, München. Zu einem grabstein aus der Kasseler Bundesgartenschau. Gedenkstätten der heimatsvertriebenen. Sind eingblasene Grabinschriften weniger wertvoll als gehauene? — Nr. 9: Grabmal Ponader. „Der juden Grab-stadt und Schutzstein“.

Garten und Landschaft nr. 7: Von steinernen zum grünen Friedhof (trädgårdsark. *Edv. Jacobson*).

Historiske meddelelser om København 4. r., IV. hefte 4—6: Oplysninger om *H. C. Andersens* grav (inspektør *Axel Christensen*; jvnf. VK. s. 73—74).

Ignis nr. 6: Tänkessätten ändras (vedr. ligbränding; professor *Sv. Dahlström*). Ord, benämningar och begrepp, som eldbeg. fört med sig (*O. Övden*). Göteborg krematorium utvidgas (*Rustan*). Kyrkogårdskonferens i Örebro (*Tage Attermark*). — Nr. 7: En prästmans syn på eldbeg. (kyrkoherde *Carl E. Rohdin*). Fördelar med eldbeg. för församlingar utan eget krematorium. — Nr. 8: Urnlunden och den svenska kyrkogården (Landskapets betydelse vid planläggning av nya begravningsområden, — trädgårdsark. *Ulla Bodorff*). Krematoriefrågan i Skellefteå (kamrer *J. A. Grundström*). Krematoriefrågan i Gävle (kyrkokamrer *Olle Westlund*). — Nr. 9: Krematorium rives (Göteborg, *Per Gust. Blidberg*). Södertälje urnlund med kolumbarier. Intryck från den engelska off. eldbeg.konferensen 1955. Eldbeg.utställ i Boden.

Kriegsgräberfürsorge nr. 6: Kurzmeldung aus der Volksbund-Arbeit. Lommel 15. 5. 1955. — Nr. 7: Sandweiler. Ehrenfriedhof Sandweiler feierlich eingeweiht. Jugend und Gräber nach dem Kriege. Frankreich — Gräber, Landschaft und Menschen. — Nr. 8: Das Soldatengrab. Sechs deutsche Soldatenfriedhöfe in Norwegen. Grabschmuck zu den Totentagen! Jugend an Gräbern. Auch die Toten des ersten Weltkrieges in Belgien haben Anspruch auf dauerhafte Ruhestätten! Das Kreuz — das ist der Frieden. — Nr. 9: Der Gedanke der deutschen Kriegsgräberfürsorge jenseits unserer Grenzen. Die ersten aus dem Ausland. Freundeskreise des Volksbundes im Ausland. Der Anfang gemacht. Der Volkstrauertag. Ein Gedenkblatte den stillen Helfern. Kostbare Fracht für Tobruk, Champagne, Argonnen, Ardennen, Verdun.

Landsbygraveren nr. 6: Da Mathæus ringede solen ned (*Phil*). Ceremoniel ved begravelser (ang. fanebæring, *Axel Hertel*). På kirkegården (digt af *Immanuel Pedersen*). — Nr. 8: Gravstedspasning (*Peter Christensen*). — Nr. 9: Føringelse af vejledningerne. Vore aflønninger (*Johs. Mortensen*). Om kirkegården som arbejdsplads (geng. efter VK.).

Menighedsrådenes blad nr. 7: Kirkegård i Hilerød til 1,1 mill. kr. Nr. 8: Forestående sammenlægning af tyskergrave fra krigens tid.

Pharos nr. 3: Officiel annual cremation conference at Ayr. Eccles crematorium (the 76.). Cremation in Sweden (*Nils Grufman*). 77th crematorium opened in Shipley (Storbritannien).

Samvirke ¹⁵/₁₀₀: Klokkens slag er forstummet (Oksby gamle kirkegård).

Schweizergarten nr. 9: Fortbildungskurs 1955. Neuzeitliche Grabbepflanzung (*W. Liebi*).

Steinmetz und Bildhauer nr. 6: Arbeitsgemeinschaft „Friedhof und Denkmal“. — Nr. 7: Friedhofsbrunnen: Arkitektonische Notwendigkeiten. Idee und Gestaltung. — Nr. 8: Idee und Gestaltung. — Nr. 9: Das Wesentliche des Friedhofes (*Werner Lendholt*). Friedhofsordnungen schützen gegen Unkultur.

Stenhuggertidende nr. 8: Lidt om danske gravskrifter (fortsat). — Nr. 9: Lidt om danske gravskrifter (fortsat).

Viola ²⁰/₁₀₀: Kyrkogårdsf. samlas i Skövde och Lidköping. ³¹/₁₀₀: Kyrkogårdsf.kongress (referat). ³¹/₁₀₀: Begravningsfria söndagar.

Fra det faglige bogmarked

Gustav Allinger: Schöne Wohngärten in Stadt und Land. 8°, 112 sider med 200 fotografier og tegninger. F. Bruckmann K. G. München, 1955.

Denne bog er en særudgave af tredje del af *Gustav Allingers* store værk „Der Deutsche Garten“, som er anmeldt i VK. XVII tillægsside 31.

Den behandler i forskellige korte afsnit en mængde haveproblemer, lige fra klimaets og jordens beskaffenhed til den kunstneriske udformning af såvel enfamiliehaver som haver ved etagebebyggelse (boligparker).

De mange fotografiske gengivelser viser os atter tyskernes blændende tekniske dygtighed til at fotografere og reproducere, selv gengivelse af farveoptagelser har man ikke vejet tilbage for.

Et smukt gartnerisk billedværk udført på fint krideret papir, der vil pynte på enhver havearkitekts gavebord. *A. Falmer-Nielsen.*

Arbeitsgemeinschaft Friedhof und Denkmal e. v. Jahrestagung in Kassel 26.—27. mai 1955. 60 sider.

Dette flittigt arbejdende udvalg for god kirkegårdskultur har udsendt sin beretning for årets forsamling i Kassel, hvor også Vesttysklands forbundshavebrugsudstilling finder sted. Foruden beretning om organisationsarbejdet indeholder den gengivelser af foredrag af *Bruno Waller* om soldaterkirkegårde, — *Fichtner* om kirkegårdskultur og højskoler, — og af trädgårdsark. *Edv. Jacobson* om kirkegårde i Värmland. Det er tydeligt, at de „grønne“ kirkegårde fra Norden vækker beundring og opsigt såvel i germanske som angelsaksiske lande, — ikke uden grund. De er også bl. a. udtryk for et sundt demokrati.

Norsk krematoriomsforening. Årsberetning for 1954. 8°, 32 s.

Af årsberetningen fremgår det, at 5 kommuner har fået byggetilladelse til krematorier. Man kommer også ind på det mærkeligt spidsfindige teologiske spørgsmål om, hvorvidt menneskets opstandelse skal ske med et jordisk legeme eller et åndeligt. Kremationsprocenten for Norge er 16,7 — for Oslo 62 og for Drammen endog 66,6. Der er nedsat over 2000 asker i fællesgrave.

Föreningen Sveriges Kyrkogårdsföreståndare. Handlingar f. kongressen i Malmö 4.—6. 8. 1954, fol., 43 s., bilag.

Kort før indvarsling til 1955 kongres indkom det fyldige og som sædvanligt smukt udførte referat af forrige års kongres i Malmø, — derunder *Walbergs* foredrag om Malmø og dens mange kirkegårde, som han selv har haft så stor indflydelse på, — *E. F. Lunds* om retsforhold i Sverige og *Johannes Tholles* om de tilsvarende i Danmark, samt *H. Egidius* om arbejdspsykologi — og endnu mere. —

Hermann Schurhammer: Strasse und Landschaft. 4°, 82 s., 124 ill., Kirschbaum Verlag, Bielefeld, 1955. DM. 18.—

Det er blevet en overordentlig nydelig bog med en meget instruktiv tekst om et højaktuelt emne blandt teknikere og andre: Vejen og landskabet, — eller: Vejen i landskabet.

Manuskriptet er forfattet af den for et par år siden afdøde vejtekniker, som havde sit virke i Schwarzwald og er udgivet ved hans søn af samme navn (*Hermann Schurhammer*). Det henvender sig til alle, der arbejder med naturfredning og landskabspleje, såsom landskabsgartnere, havearkitekter, vejingeniører og mange flere, og det giver mange gode råd og impulser, skabt af den erfarne og modne mand. Eksemplerne og billederne er så godt som alle fra Tyskland, hvilket dog ingenlunde forhindrer, at der også for nordiske læsere er adskiligt at lære og glæde sig ved.

Resolutioner m. m.

Kirkeministeriets Approbation (2/7 1948) paa, at nedennævnte i Reglement for Begravelsesvæsenet paa Frederiksberg, §§ 14, 15 og 25, fastsatte Takster forhøjes.

Kirkeministeriets Skriv. (22/6 1948, til Stiftamtmanden og Biskoppen over Fyens Stift) ang. Fastsættelse af Honorar til en Landsbygraver.

I et senest med Hr. Stiftamtmandens og Deres Højerværdigheds Skrivelse af 9. April 1948 hertil indsendte Andragende har Oure Sogns Menighedsraad udbedt sig en Udtalelse fra Ministeriet i Anledning af, at Graverforeningen paa Foranledning af en Henvendelse fra Graver ved Oure Kirke N.N. har henstillet, at Graverens Honorar forhøjes.

Graverens Honorar udgør ifølge det oplyste 1 700 Kr., heri indbefattet Dyrtdstillæg, medens Graverforeningen med Henviisning til en paa Grundlag af den saakaldte „Aarhusbetænkning“ foretaget Beregning foreslaar Honoraret fastsat til 2 013 Kr. + Tillæg, for Tiden 40 %.

I Anledning heraf skal man meddele til Efterretning og videre Bekendtgørelse, at Ministeriet skal have det overladt til Menighedsraadet med Provstiudvalgets Stadfæstelse at fastsætte det den paagældende tilkommende Honorar, jfr. Lov Nr. 418 af 12. Juli 1946 om Folkekirkens Lønningsvæsen udenfor København og Frederiksberg m. m., § 23, idet dog herved bemærkes, at der i Henhold til fornævnte Lovs § 28, Stk. 4, skal ydes Graveren et midlertidigt Honorartillæg, for Tiden 40 %, hvilket Tillæg maa fremtræde som et Procenttillæg i Forhold til det faste Honorar.

Saafermt Ringeren gennem Ydelsen af det omhandlede Procenttillæg naar op paa en Lønning, der er højere end forudsat, vil Menighedsraadet med Provstiudvalgets Godkendelse kunne foretage en ny Honoraransættelse, hvorved det aarlige Grundbeløb nedsættes til en saadan Størrelse, at det, naar der hertil lægges det midlertidige Honorartillæg (Procenttillæg), kommer til at svare til det samlede Beløb, hvortil Honoraret ønskes reguleret, jfr. Ministeriets Cirkulære af 8. Maj 1948, Side 5 medio.

Det tilføjes, at Ministeriet iøvrigt kan tiltræde de af Menighedsraadet i Skrivelse af 8. Januar 1948 fremsatte Synspunkter og med Menighedsraadet og Provstiudvalget er enigt i, at den saakaldte „Aarhusbetænkning“ ikke kan lægges til Grund ved Beregningen af de heromhandlede Lønninger.

Kirkeministeriets Skriv. (1/7 1948, til Overtilsynet for Det københavnske Kirkefonds Kirker) ang. Feriegodtgørelse til Vikarer for Kordegne og Gravere ved Kirkerne i København og paa Frederiksberg.

Kirkeministeriets Skriv. (14/7 1948, til Justitsministeriet) ang. Askeurners Nedsættelse paa private Ejendomme.

I Anledning af den med Justitsministeriets Skrivelse af 18. Juni 1948 hertil til Erklæring oversendte, hoslagt tilbagefølgende Sag angående Anbringelse af en Askeurne i en Privatave i Fredericia skal man — efter om Sagen at have brevvekslet med Stiftsovrigheden over Haderslev Stift — bemærke, at nærværende Ministerium gaar ud fra, at Bestemmelsen i § 4 i Lov af 14. Marts 1931 om Ligbrænding, hvorefter, naar Ligbrænding har fundet Sted, Asken enten skal begraves paa en Kirkegaard eller

andet af Justitsministeriet godkendt Sted eller hensættes i særlig dertil indrettede, af Justitsministeriet godkendte Rum, er at forstaa saaledes, at Urnerne med Aske — saavel som Ligene af Afdøde — *normalt* skal anbringes paa de almindelige, fælles Begravelsespladser, herunder Urnehaver og Columbarier, og at Anbringelse uden for disse kun maa finde Sted efter dertil i hvert enkelt Tilfælde fra vedkommende Ministerium indhentet Tilladelse, der kun bør meddeles, naar særlige Grunde taler derfor.

Efter nærværende Ministeriums Formening foreligger der ikke i den heromhandlede Sag særlig stærke Grunde, der taler for at give den ansøgte Tilladelse til at nedsætte en Askeurne i en privat Have, i hvilken Forbindelse man henleder Opmærksomheden paa, at Afdødes paa-staaede Ønske om at blive begravet i den omtalte private Have ikke er videre stærkt dokumenteret, og navnlig paa, at Andragerinden, efter at Afdøde var brændt, ikke har gjort noget Skridt til at søge det paa-staaede Ønske opfyldt, men søgt Urnen nedsat i et almindeligt Gravsted, hvor den formentlig vilde være blevet staaende, saafremt Gravstedets Indehaver ikke nu havde forlangt den fjernet.

Nærværende Ministerium vilde derfor anse det for rettest, at Andragerinden henvises til at erhverve et almindeligt Urnegravsted paa Kirkegaarden, hvortil Urnen henflyttes. Imod en saadan Flytning haves der herfra intet at erindre.

Efter den Anledning, Sagen dertil giver, bemærkes, at Kirkeministeriet kun i ganske enkelte Tilfælde efter Brevveksling med Justitsministeriet i Medfør af fornævnte Bestemmelse i § 4 i Lov af 14. Marts 1931 om Ligbrænding har meddelt Tilladelse til Nedgravning af Askeurner i et dertil indrettet Areal paa en privat Ejendom paa Vilkaar, at der tinglyses en servitutstiftende Deklaration med Justitsministeriet som paataleberettiget, jfr. Skrivelse herfra af 7. December 1936.

Det tilføjes, at Kirkeministeriet for sit eget Vedkommende er meget tilbageholdende med at give Tilladelse til Indretning af private Begravelsespladser, og at man vilde se med nogen Ængstelse paa, hvis der i videre Omfang blev givet Tilladelse til Nedsættelse af Urner paa private Ejendomme, da en saadan Praksis formentlig kunde vanskeliggøre at holde den Linie, som nærværende Ministerium maa anse for den rette med Hensyn til de private Begravelsespladser.

Kirkeministeriets Skriv. (27/ 1948, til Stiftamtmanden og Biskoppen over Viborg Stift)

ang. forskellige Lønningsspørgsmaal vedrørende en Landsbygraver-Stilling.

I det med Stiftsøvrighedens Skrivelse af 11. Maj 1948 tilbagefulgte Andragende har Graver ved Mammen Kirke N. N. besværet sig over, at Mammen Sogns Menighedsraad har afslaaet at yde 40 % Tillæg til det ham tillagte Vederlag, som i 1946 er fastsat til 1915 Kr. aarlig.

Saaledes foranlediget skal man meddele til Efterretning og videre Bekendtgørelse, herunder for Klageren, at Ministeriet med Provstiuudvalget og Stiftsøvrigheden er enigt i, at der efter det oplyste ikke med Rimelighed kan tilkomme Graveren højere samlet Løn end det Beløb af ialt 1915 Kr. (heri indbefattet Dyr-tidstillæg), der er ydet ham af Menighedsraadet med tilbagevirkende Kraft fra den 1. April 1946 at regne, men at man maa finde, at dette Beløb bør omreguleres i Overensstemmelse med det i Ministeriets Cirkulære af 8. Maj 1948, Af-snit 6, udtalte, f. Eks. til 1370 Kr. aarligt + for Tiden 40 % = 1918 Kr.

Angaaende den i Præstelønningslovens § 24 under 3) omtalte overenskomstmæssige Aflønning henvises til Bestemmelserne i § 24 i Bekendtgørelse af 29. April 1948 angaaende Ordningen af Kirkebetjeningens Forhold uden for

Saa De paa »Hindsgavl« en

Hako

»Hako« er en Universalmaskine, der paa en nem og hurtig Maade klarer alle de mangeartede Arbejder, der forekommer i enhver Bedrift,

f. Eks.: Skufning af Gange
Hækklipning
Græsklipning (m. Fingerklipper)
Plæneklipning samt
Fræsning og Pløjning m. m.

»Hako« er med sine mere end 20 forskellige Arbejdsmuligheder lige velegnet i saavel mindre som større Virksomheder.

Brochurer og Tilbud samt Demonstration
til Tjeneste paa Forlangende.

Enc-Importør

Aktieselskabet

**STEFFENSENS FRØHANDEL
KOLDING**

Telefoner 1655—1656 og 2391

København og Frederiksberg, idet bemærkes, at de almindelige Honorarer til Landsbygravere ikke falder ind under disse Bestemmelser.

Efter den Anledning, Sagen dertil giver, skal man derhos bemærke, at der tilkommer en Ferievikar for Graveren en til Arbejdets Omfang svarende Betaling.

Kirkeministeriets Skriv. (19/8 1948, til Foreningen af Kirkebetjente i Købstæderne) ang. **Adgang til forlænget Ferie for visse i Købstæder og bymæssige Bebyggelser ansatte Gravere og Kirkebetjente, der har opnaaet Ansættelse som Tjenestemænd.**

I Anledning af Foreningens hertil indgivne Andragende af 15. August 1948 om, at der i visse Tilfælde maa gives Adgang for ældre Gravere og Kirkebetjente i Købstæder og købstadmæssige Bebyggelser til at faa forlænget Ferie i Overensstemmelse med den for København og Frederiksberg gældende Ordning, skal man meddele til Efterretning, at der herfra intet vides at erindre imod, at der i de Regulative, som i Henhold til § 9, Stk. 1 og 2, i Bekendtgørelse af 23. September 1947 af Lov om Kirkers Bestyrelse m. m. skal udfærdiges angaaende Kirkebetjeningens Tjenesteforhold m. m., optages en Bestemmelse om, at den aarlige Ferie for de fornævnte Gravere og Kirkebetjente i Købstæder og købstadmæssige Bebyggelser, der efter de hidtidige Ferieregler har haft Adgang til 14 Dages Ferie, forlænges til 3 Uger, saafremt de paagældende inden Ferieaarets Udgang har haft fast Ansættelse i Kirkens Tjeneste i 18 Aar og har naaet en Levealder af 42 Aar, — alt under Forudsætning af, at de paagældende har opnaaet Ansættelse som Tjenestemænd i Henhold til § 7 i Bekendtgørelse af 29. April 1948.

Kirkeministeriets Skriv. (9/8 1948, til Stiftamtmanden og Biskoppen over Københavns Stift) ang., hvorvidt et i Aaret 1879 for 100 Aar erhvervet Familiegravsted, i hvilket der senest i Aaret 1921 havde fundet Begravelse Sted, nu vilde kunne kræves nedlagt i Anledning af Regulering af Kirkegaarden.

Med Hr. Stiftamtmandens og Deres Højærværdigheds Skrivelse af 22. Maj 1948 har Ministeriet modtaget en Forespørgsel fra Taarnby Sogns Menighedsraad med Hensyn til, om der i Anledning af Regulering af Taarnby Kirkegaard i Medfør af § 19, Stk. 1, i Bekendtgørelse af 23. September 1947 af Lov Nr. 282 af 30. Juni 1922 om Vedligeholdelse af Kirker og Kirkegaarde m. v. med senere Ændringer er Hjemmel til at nedlægge et Gravsted, stort 22,5 Alen² og omfattende 5 Gravpladser, i hvilket afdøde Gaardejer i Ullerup i Taarnby Sogn A. B. er

begravet, og for hvilket der i Henhold til Kvittering af 25. Marts 1879 fra Universitetskvæsturen er erlagt en Kendelse, stor 112 Kr. 50 Øre, saaledes at Gravstedet overdrages Afdødes Børn „for et Tidsrum af 100 — Hundrede — Aar med Ret til at holde det indhegnet“.

Af det i Sagen oplyste fremgaar, at der udover den i 1879 afdøde Gaardejer A. B. er begravet følgende i det ommeldte Gravsted: C. B., den 15. Marts 1891, D. B., den 17. Marts 1909, og E. B., den 18. Januar 1921, at sidstnævnte var Enkemand, og at det vil være nødvendigt at sløjfe hele det omhandlede Gravsted af Hensyn til den planlagte Regulering.

I Anledning heraf skal man udtale, at der ved den fornævnte Bestemmelse i § 19, Stk. 1, i Loven om Vedligeholdelse af Kirker og Kirkegaarde m. v. er givet et Paalæg om, at enhver Kirkegaard skal være planeret og reguleret med det fornødne Antal Gange af tilstrækkelig Bredde, i hvilket Øjemed bestaaende Gravsteder helt eller delvis kan inddrages, naar ingens lovlige Ret i Henhold til Lovbekendtgørelsens § 24 derved krænkes. Ved sidstnævnte Tilføjelse er tænkt paa den i § 24, Stk. 2, omtalte *Fredningstid*, hvori enhver Grav skal henligge urørt, og som for Taarnby Kirkegaards Vedkommende i Henhold til § 8 i den hoslagt tilbagefølgende Vedtægt for Taarnby Kirkegaard, approberet af Københavns Stiftsovrighed den 30. Oktober 1942, er fastsat til 20 Aar for en Voksengrav.

Det er i talrige af Ministeriet truffne Afgørelser udtalt, at den af Loven krævede Regulering af Kirkegaarde ikke maa finde Sted, før den for den paagældende Kirkegaard fastsatte Fredningstid er udløbet for ethvert af de Gravsteder, der berøres af Reguleringen, men det er paa den anden Side ligeledes i talrige Tilfælde udtalt, at naar Fredningstiden er udløbet, kan Reguleringen gennemføres, selv om vedkommende Gravstedsejer ønsker *Gravstedsretten fornyet*, hvilket Ønske ellers i Henhold til Lovbekendtgørelsens § 25, Stk. 2, skal imødekommes. Det er endvidere antaget, at Regulering efter Fredningstidens Udløb kan ske, selv om det er Afdødes efterlevende Ægtefælle, der i Henhold til Lovbekendtgørelsens § 24, Stk. 1, fremsætter Ønske om Fornyelse af Gravstedsretten.

I Henhold til det anførte vil Ministeriet efter alt det foreliggende være tilbøjeligt til at formene, at den omhandlede Regulering af Taarnby Kirkegaard, der forudsættes godkendt af Synet, ogsaa vil kunne gennemføres inden Aaret 1979, hvorved dog bemærkes, at man vil finde det rimeligt, at den i sin Tid erlagte Kendelse af 112 Kr. 50 Øre i saa Fald tilbagebetales for

den resterende Del af de 100 Aar, for hvilken Retten til Gravstedet er erhvervet. Det tilføjes iøvrigt, at Spørgsmaalets endelige Afgørelse henhører under Domstolene.

Kirkeministeriets Skriv. (²¹/₁₁ 1948, til Stiftamtmanden og Biskoppen over Ribe Stift) ang. **Bestyrelse ved et Menighedsraad af en til Vedligeholdelse af et Gravsted i 50 Aar testeret Kapital.**

Af den med Stiftsøvrighedens Skrivelse af 30. Januar 1948 hertil indsendte Sag fremgaar, at Enkefru N. N., Gram, der afgik ved Døden den 14. Oktober 1947, i sit Testamente af 23. Juli 1946 har bestemt, at der forlods af hendes Efterladenskaber skal indbetales et Beløb paa 750 Kr. til Gram Kirkekasse til Vedligeholdelse af hendes og hendes tidligere afdøde Ægtefælles Gravsted paa Gram Kirkegaard i et Tidsrum af 50 Aar.

I Henhold hertil har Dommeren i Frøs Herred og en Del af Kalvslund Herred forespurgt, om Gram Menighedsraad maatte være villigt til at paatage sig Vedligeholdelsen af Gravstedet i det anførte Tidsrum.

Idet Menighedsraadet vel har erklæret sig villigt til at paatage sig Vedligeholdelsen, men kun under den Forudsætning, at det hertil hensatte Beløb — som i Testamentet bestemt — indbetales i Kirkekassen, og ikke kræves indbetalt blandt Stiftsmidlerne, har Stiftsøvrigheden ved Sagens Forelæggelse forespurgt, om Ministeriet kan tiltræde en saadan Ordning.

Saaledes foranlediget skal man meddele til Efterretning og videre Bekendtgørelse, at der under Hensyn til det i Afdødes Testamente fastsatte, hvorefter der forlods af Arvebeholdningen skal udtages 750 Kr. til Indbetaling til Gram Sogns Kirkekasse til Vedligeholdelse i 50 Aar af hendes og hendes tidligere afdøde Ægtefælles Gravsted paa Gram Kirkegaard, efter Omstændighederne intet findes at erindre imod, at Gram Sogns Menighedsraad paatager sig den ommeldte Vedligeholdelse, saaledes at Beløbet indsættes paa en Sparekassebog, der overgives til Menighedsraadet paa Vilkaar, at Bogen forsynes med Stiftsøvrighedens Forbudspaategning.

Det tilføjes, at da Gravstedet efter det oplyste kun er erhvervet for en Fredningsperiode paa 25 Aar, vil det være at forny efter dette Tidsrums Udløb, saaledes at det hertil fornødne Beløb udredes af den baandlagte Kapital, medens den resterende Del af denne efter 50 Aars Forløb tilfalder Gram Kirke.

Kirkeministeriets Skriv. (¹²/₁₁ 1948, til N. N.) ang., hvorvidt der efter gældende Ret er Adgang til at foretage almindelig Brænding af Ligrester, som

opgraves paa Kirkegaarde efter Fredningstidens Udløb.

I et hertil indsendt Andragende af 15. Juli 1948 har De som Formand for Svendborg Kirkegaardsbestyrelse forespurgt, hvorvidt der efter de gældende Bestemmelser er Adgang til at foretage almindelig Brænding af Ligrester, der opgraves paa Kirkegaarde efter Fredningstidens Udløb.

Saaledes foranlediget skal man meddele, at man har brevvexlet om Sagen med Justitsministeriet, der i Skrivelse af 22. Oktober 1948 har udtalt, at Brænding af exhumerede Lig og Ligrester i Tilfælde, hvor afdøde ikke i sin Tid har truffet Bestemmelse om Ligbrænding, ikke er forenelig med Lov Nr. 60 af 14. Marts 1931 om Ligbrænding og Lov Nr. 282 af 30. Juni 1922 om Vedligeholdelse af Kirker og Kirkegaarde m. v., § 24, Stk. 3, men at Justitsministeriet vil være opmærksomt paa Spørgsmaalet ved en eventuel senere Ændring af Ligbrændingsloven.

Det tilføjes, at nærværende Ministerium for sit Vedkommende kan henholde sig til det af Justitsministeriet udtalte.

Kirkeministeriets Skriv. (¹⁵/₁₁ 1948, til N. N.) ang., **at Tilladelse til Ligflytning af Hensyn til Bevaring af Gravfreden kun meddeles i ganske særlige Tilfælde, m. m.**

I Anledning af Deres hertil indsendte Skrivelse af 11. d. M., hvori De med Hensyn til Ministeriets Skrivelse af 9. d. M. udbeder Dem nærmere Oplysning om de Retningslinier, som Ministeriet følger ved Behandlingen af Andragender om Tilladelse til Ligflytning, skal man meddele Dem, at Ministeriet af Hensyn til Bevaring af Gravfreden kun i ganske særlige Tilfælde finder at kunne meddele Tilladelse til Ligflytning, f. Eks. hvor Gravstedet ikke har kunnet fornyes, eller hvor det skyldes en Fejltagelse, at Vedkommende er bleven begravet i Gravstedet.

Kirkeministeriets Skriv. (²⁴/₁₁ 1948, til Formanden for „Kordegneses Sammenslutning af 1919“) ang. **nogle Spørgsmaal vedrørende Kordegneses Funktioner, herunder at det ikke kan paalægges dem ved Dødsfald at synge Lig ud ved Bortførelsen fra Hjemmet.**

I Anledning af Deres hertil indsendte Forespørgsel af 5. November 1948 skal man herved meddele, at Ministeriet med Sammenslutningens Bestyrelse er enig i, at en Kordegn ikke er pligtig til uden særskilt Vederlag at føre Kirkens Regnskab, Synsprotokol, Menighedsraadsvalgliste eller andet lignende Arbejde, som paa hviler Menighedsraadet.

Det tilføjes, at Ministeriet ligeledes er enig i, at man maa anse de saakaldte „Udsyngelser“

med Sang og Andagt i Hjem og Kapel ved Bisættelser for et Hverv, der ikke ved Regulativbestemmelse kan paalægges Kordegnen, idet saadanne „Udsyngelser“ ikke er kirkelige Handlinger, hvorfor Kordegnen ogsaa maa være berettiget til, saafremt han paatager sig saadan Assistance ved Bisættelser, at afkræve den paa-gældende Familie Vederlag herfor.

Kirkeministeriets Skriv. (15/1 1949, til Stiftamtmanden og Biskoppen over Fyens Stift) ang. **Menighedsraadets Ret til at disponere over de fra hjemfaldne Gravsteder fjernede Gravsten, som ingen dertil berettiget gør Krav paa, m. m.**

I Anledning af den med Stiftsøvrighedens Skrivelse af 29. December 1948 hertil tilbagesendte Sag, hvori N. N. har besværet sig over, at A. Menighedsraad har vedtaget at fjerne en Del Gravsten, som hidtil har været anbragt i et Hjørne af A. Kirkegaard, skal man tjenstlig meddele til Efterretning og videre Bekendtgørelse, at A. Menighedsraad efter almindelig Praxis maa anses for berettiget til at disponere over de fra hjemfaldne Gravsteder fjernede Gravsten, hvorpaa ingen berettiget Familie gør Krav, idet dog Menighedsraadet maa drage Omsorg for, at Gravsten, der har historisk eller kunstnerisk Værdi, bevares for Kirken. Der vil derfor intet kunne indvendes imod, at Menighedsraadet disponerer over de i Kirkegaardens Hjørne henstaaende Gravsten, hvorom der er sket Udsættelse ved det i 1947 afholdte Provstsyn, idet Ministeriet naturligvis forudsætter, at der udvises de fornødne Pietetshensyn.

Kirkeministeriets Skriv. (19/1 1949, til Stiftamtmanden og Biskoppen over Ribe Stift) ang. **at Menighedsraadet er berettiget til at stille det som et Vilkaar for Gravsteders Fornyelse, at Gravstedsejerne skal respektere Indgreb i Gravstederne som Følge af en stedfindende Regulering af Kirkegaardene, m. m.**

I en med Stiftsøvrighedens Erklæring af 7. Januar 1949 hertil indsendt Skrivelse har Brande Sogns Menighedsraad forespurgt, om Menighedsraadet i Anledning af en stedfindende Regulering af Brande Kirkegaard er berettiget til at meddele Gravstedsejerne, der fremsætter Ønske om Fornyelse af Gravsteder, for hvilke Fredningsperioden er udløbet, at Fornyelse først kan finde Sted, naar Reguleringen er gennemført, samt i bekræftende Fald om Betalingen for Fornyelsen af et saadant Gravsted skal opkræves efter de ved Fredningsperiodens Udløb gældende Takster, eller om Menighedsraadet er berettiget til at kræve Betalingen erlagt efter Takster,

der fastsættes ved en inden Reguleringens Afslutning godkendt ny Kirkegaardsvedtægt.

I den Anledning skal man meddele til Efterretning og videre Bekendtgørelse, at Ministeriet med Stiftsøvrigheden og Menighedsraadet er enig i, at Menighedsraadet er berettiget til at stille det som et Vilkaar for Fornyelse af Gravsteder, at Gravstedsejerne maa finde sig i at skulle respektere Indgreb i Gravstederne som Følge af Kirkegaardsreguleringen.

Med Hensyn til Spørgsmaalet, om Betalingen for Gravstedernes Fornyelse skal beregnes efter de nugældende Takster eller efter de i den paa-tænkte nye Vedtægt fastsatte (forhøjede) Takster, bemærkes, at saalænge den nye Vedtægt ikke er traadt i Kraft, maa Gravstedsejerne, som efter Fredningsperiodens Udløb fremsætter Begæring om Fornyelse af deres Gravsteder, være berettiget til Fornyelse efter de ved Begæringens Fremsættelse gældende Takster, idet der dog, saafremt der ved Kirkegaardsreguleringen gøres Indgreb i Gravstedet, maa tages Hensyn hertil ved Fornyelsesgebyrets Beregning.

Kirkeministeriets Cirk. (26/1 1949, til Stiftsøvrighederne) ang. **Fredning af Kirkernes Omgivelser.**

Efter at Bestyrelsen af Kirkerne i det langt overvejende Antal Tilfælde er overgaaet til Menighedsraadene, er der fra Raadenes Side gennemgaaende vist stor Interesse for Kirkernes Vedligeholdelsesstand, og store Beløb er baade gennem den kirkelige Ligning og ad Frivillighedens Vej anvendt paa Kirkernes Istandsættelse, ligesom Staten paa de aarlige Finanslove har ydet betydelige Tilskud dertil, navnlig naar det gælder vore gamle Kirker fra Middelalderen. Derimod har man ikke hidtil vist en tilsvarende Omhu for at vaage over, at Kirkernes og Kirkegaardenes Omgivelser fremtræder saa smukt og værdigt som muligt, og skæmmende Bebyggelser som Sprøjtehuse, Transformatorstationer, Garager, Hønehuse og Skure, undertiden ogsaa Beboelseshuse, er i adskillige Tilfælde anbragt saa tæt op imod Kirkerne, at store Skønhedsværdier derved er gaaet tabt.

I Erkendelsen af, at dette uheldige Forhold saa vidt gørligt bør ændres, har Statsministeriet og Kirkeministeriet fundet det paakrævet, at man nu over hele Landet søger de nærmest op imod Kirkerne og Kirkegaardene liggende ubebyggede Arealer fredet i større eller mindre Omfang ved frivillig Overenskomst uden Erstatningskrav fra de paa-gældende Lodsejere, saaledes at Kirkerne i saa stort Omfang som muligt for Fremtiden bliver sikret mod en skæmmende og altfor nærgaaende Bebyggelse.

(fortsættes)